

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО
ВИКЛАДАННЯ ХОРЕОГРАФІЇ**

Чернишова А.М.

*кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри мистецьких
дисциплін і методик навчання*

Житомирський державний університет імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

Сучасний етап розвитку системи освіти характеризується підвищенням інтересу до проблеми професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців. Педагогіка вищої школи повинна вирішувати завдання формування всебічно розвиненої особистості з адекватною реакцією на надшвидкі інформаційні потоки та здатністю до конструктивного розв'язку професійних ситуацій.

Додаткової уваги зазначена проблема набуває у контексті підготовки майбутніх учителів початкових класів, оскільки саме у молодшого школяра завершується формування цілого ряду фізичних та фізіологічних властивостей. Останнє зумовлює потребу узагальнення досвіду професійно-педагогічної підготовки студентів педагогічних факультетів та вимагає оновлення теоретико-методологічних засад проблеми підготовки майбутніх учителів початкових класів до викладання хореографії.

Загальнотеоретичні основи професійної підготовки педагога-хореографа досліджувалися у працях Г.О. Березової, Л.А. Бондаренко, О.А. Бурля, А.Я. Ваганової, Є.П. Валукіна, К.Ю. Василенка, С.Г. Забрєдовського, Є.В. Зайцева, С.Л. Зубатова, К.Я. Голєйзовського, Р.В. Захарова, Ф.В. Лопухова, А.М. Мессерера, А.П. Тараканової, О.О. Таранцевої, Т.С. Ткаченко, В.І. Уральської, Л.Ю. Цветкової та інших дослідників.

Загальний контекст визначеної проблеми представлений широким колом наукових досліджень, однак проблема підготовки вчителів початкових класів до викладання хореографії у загальноосвітніх закладах представлена, як правило, лише рядом авторських систем, що й окреслює необхідність її активного

теоретичного узагальнення та розробки системи методичних заходів для їх впровадження у навчальний процес вищої школи.

Окреслена проблема потребує вивчення цілого ряду питань, серед яких одним із найбільш важливих є визначення методологічних основ її реалізації.

Стратегію наукового пошуку обґрунтуємо на основі визначення методологічних підходів реалізації професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів початкових класів до викладання хореографії – наукового фундаменту, з позиції якого здійснюється пояснення основних педагогічних явищ і розкриваються їх законності [3, с. 28-35].

Як відомо, підґрунтям результативності дослідження є філософська методологія – вищий рівень методології науки, що сприяє об'єднанню засад і методів дослідження людини в комплексних системах різних людинознавчих наук, реалізує особливості сучасного наукового розвитку. Її використання й окреслить загальну стратегію основ пізнання особливостей професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів початкових класів до викладання хореографії.

Певні узагальнення щодо філософського осмислення танцю здійснені в наукових роботах А.Л. Волинського, І.А. Герасимової, В.Л. Круткіна, Е.К. Лугової та ін., які й складають базу соціально-філософського аналізу хореографічного мистецтва та його ціннісної природи. Визначена в них стратегія дає можливість вийти за межі емпіричних фактів, зруйнувати методологічну ізоляцію досліджуваної проблеми, використовувати кращі здобутки в історії розвитку педагогічної науки, органічно поєднати в системі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів початкових класів до викладання хореографії, наукові педагогічні теорії та ідеї педагогічних практиків.

Суть філософського підходу полягає в узагальненні поглядів на природу, суспільство, людину. Методологічним підґрунтям дослідження сутності явищ, процесів педагогічної діяльності, як відомо, є теорія пізнання (гносеологія), яка досліджує вихідні умови та основи будь-якого пізнання, які б уможлилювали гарантію його об'єктивності. Крім того, для аналізу хореографічного мистецтва важливого значення набувають постулати чи базові положення будь-якого

дослідження, сутність яких полягає у діалектичній єдності і протилежності суб'єкта і об'єкта діяльності, соціального та індивідуального, нормативного і мінливого, аналітичного та синтетичного [1, с. 9-11].

Лише в межах філософського підходу може бути поставлене питання, як про сутнісний характер хореографічного мистецтва, так і про ціле коло проблем, пов'язаних із процесами функціонування хореографії, із сприйняттям і розумінням сенсу хореографічних творів, із осмисленням візуальної інформації, що створюється людиною [2].

На філософському рівні методології важливе місце у нашому дослідженні належить такій філософській галузі знань як філософія освіти, яка становить систему принципів і способів організації теоретичної та практичної педагогічної діяльності. Вона конкретизує загальні характеристики педагогіки у певних історико-культурних умовах і виконує три типи функцій.

Означені аспекти філософської думки можна вважати вихідними для з'ясування змісту філософії мистецької освіти, що є похідною від філософії освіти та філософії мистецтва (естетики).

З іншого боку філософія мистецької освіти пояснює закономірності впливу мистецтва на людину та способи духовно-практичного осягнення художніх творів; її завдання полягають у застосуванні методологічних, культурологічних, естетичних, мистецтвознавчих принципів для розкриття теоретичних моделей сутності, світоглядного значення та місця мистецтва у загальній системі людської культури й освіти. Без такого філософського осмислення мистецька освіта багато втратила б у реалізації свого соціально-культурного призначення як засобу духовного зростання особистості [4, с. 38-46].

Особливості філософського підходу до розгляду проблеми мистецької освіти виражаються через аналогію з діяльністю митця, який інтуїтивно відчуває й відтворює красу, існуючу в світі, але не може пояснити її у поняттях естетики або діяльності вченого, який володіє методом науки, розширює межі пізнаного своїми відкриттями, проте може помилятися у визначенні сутності зробленого (С.Й. Гессен). Мета філософії мистецької освіти якраз і полягає в усвідомленні сенсу художньо-педагогічної діяльності на вищому рівні узагальнення

теоретичного досвіду пізнання у філософських категоріях, законах, поняттях [4, с. 132].

Зміст філософії мистецької освіти охоплює вивчення самого мистецтва як самодостатньої системи і його функцій у структурі освіти, тобто є синтезом цих двох гілок філософського знання.

Принципового значення для вивчення мистецької освіти набуває й інтуїтивістська естетика (А. Бергсон, Б. Кроче), автори якої надають особливого значення інтуїції, що доповнює інтелектуальні процеси і дає можливість людині не лише бачити світ, а й охоплювати глибини духовного, недоступні інтелекту. Тлумачення цієї категорії істотно змінює сучасну картину пошуків у галузі вивчення мистецьких дисциплін і вимагає осмислення тих резервів, які ґрунтуються на актуалізації прихованих психологічних можливостей позасвідомого у розвитку особистості [2].

Наведені концепції свідчать про існування різних методологічних підходів до розуміння сутності впливу мистецтва на особистість. Тому завданням філософії мистецької освіти не є акцентування якогось одного з них, а знаходження принципів позицій консенсусу їх узагальнення.

Пріоритетність теорій, в яких акцентується роль індивідуальності суб'єкта, особистісної неповторності художнього сприйняття, необхідності врахування специфіки емоційних і раціональних, свідомих і позасвідомих реакцій у спілкуванні з мистецтвом, заслуговує найпильнішої педагогічної уваги й істотно позначається на переосмисленні принципів вивчення мистецьких дисциплін. Традиційно у складному взаємозв'язку об'єктивного і суб'єктивного чинників осягнення художнього твору більше уваги приділялось першому з них. Сьогодні стає очевидним, що результати ефективності навчання не можуть обмежуватися підготовкою до аналізу художньої форми, засвоєнням авторитетних суджень про мистецтво, копіюванням готових зразків виконавської інтерпретації твору, критичної думки щодо естетичного кредо митця та особливостей його творчого стилю, зведенням творчої діяльності до виконання стереотипних дій за тим чи іншим шаблоном. Важливим є збагачення процесу художнього пізнання способами, які давали б можливість фіксувати й стимулювати оригінальні вияви

особистісних реакцій і створювати необхідні умови для творчого самовираження суб'єктів навчального процесу [4, с. 45-48].

Філософська інтерпретація досліджуваного явища підсилюється використанням підходів художності, умовності та святковості хореографічного мистецтва [5, с. 61-65].

Визначені методологічні основи окресленої проблеми дають можливість для більш глибокого подальшого наукового дослідження.

Література

1. Благова Т.О. Мистецька освіта : історичний досвід і перспективи розвитку. *Матеріали Всеукраїнської наукової конференції "Театральне і хореографічне мистецтво України в контексті світових соціокультурних процесів"*. К. : КНУКіМ, 2004. С. 38-41.

2. Васянович Г. П. Вступ до філософії : навч. посібник. Львів : "Норма", 2001. 216 с.

3. Дункевич С.Г. Сучасна сценічна хореографія в культурі України : філософський аналіз : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 26.00.01. Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. К., 2012. 17 с.

4. Рудницька О.П. Педагогіка : загальна та мистецька : навчальний посібник. Тернопіль : Навчальна книга. Богдан, 2005. 360 с.

5. Чернишова А.М. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів початкових класів до викладання хореографії : дис. ... канд. пед. наук : 10.00.04 / ЖДУ ім. Івана Франка. Житомир, 2014. 262 с.